

به هینامه

نه محمد قهره نی

ئهفه جارا یه کئی نییه گیرۆ دبیت و درهنگ به هینامه یه کئی دنقیسیت. جارا دیکه ژی دهما بابی سالاری چوویه رهحمه تی، پشتی سنی رۆژان به هینامه یه کا خه مگینی بۆ هنارت. لئ ئهقی جاری دایکا وی خاترا خوه ژ ئهقی دنیا بی خواستییه و چوویه وهغرا نه هاتی. ئهفه شهش رۆژ ب سهر ئهوی سه فه ری را بۆرین و سوبه هی رۆژا ههفتی یه و هیشتا نفیسینی نه گۆتییه ره شوی: توچ دکری چ دفروشی؟ دهما جارین هوسا، د چالا هزرین خوه دا دگه فزی، چاقه ری دبوو کو رسته کا په یقان شوپر بیسته فه و وی ژ ئهوی گهوشی رزگار بکته. هندهک جاران ژی ئه و په یف، وهکو به نیشتی دیوکانی ب وی فه دنسیان. ههتا نه کرپانه نفیسینهک به لا خوه ژی فه نه دکر. دنیا هوسایه جار د لافاوه کئی دا دخه ندقی و جار هه یه بۆ دلۆپه کا ئاقی ژ تیهنا دا دمری.

ئهقی جاری ره شوی نه قیا ژ تیهنا دا بمریت. ده م نیف شه فه، ئهوی ل سهر کورسیکا زقروک، خوه باددا. دهستی راستی دریکره کاپکین لاپتوی. چو هزر نه هاتنه د هیزا تپلین وی دا. دهستی دیکه دریکره نامیری درستکه ری بلهزی قه هوئی. کاپکی وی ئینا خوارئی. شوپرنا وی ب گوهی وی خواه هات. ب سهری لیقان فرهک لیدا. خوینه کا زیده هاته ناچاقان و گهرماتیا خوه دا میتشکی وی و هزر لئ لفلانندن. ژبه ره خوه را گۆت: «ئه ری بۆچی بیره وه ربین مریان ژی نابنه هیزه کا گهرم؟ ئه و هیز بهیت. من وهکو زارۆکه کی ببه ته نیف جوولانا نفیسینا به هینامه یی و، ب لایلا نیما یه کئی بوزمت بکته. ئهوی خه ونا ب شادیا حه لیمایا رهحمه تیا دایکا سالاری فه دبیم، بۆکه سوکارین وی ببهت. ئه ز ژی ب رهحه تی د خه و را بچم».

ره شوی گرێنه کا سار ب سهر روومه تی دا هات. فرهکا بچویک ژ قه هوئی دا و ژبه ره خوه را گۆت: «ئه فه چ پرسیارین

بئى سەروبەرن، ب ئەگەرەن دەستپىچى دكەم و ب خوزبىكا ب داوى دەھىنم!!.. راستە ئەز ب ئەقان جۆرپىن پىرسىياران رانەھاتىمە. لى نقىسىنا ئەقى بەھىنامەيى، ئەز ژ ھزران پىشتەپى كرم، برمە جىھانەكا كەقنارا ھىشتا ئاشۆپ تىدا ژ داىكنەبووین. ئەوا ئەقى شەقى ب سەرى من ھاتى و خەو ژ چاقىن من قەرەقى، نە پىتوھندى ب ھزران قە ھەيە و نەخو نىزىكى ئاشۆپان دكەت. ئەرى ئەوا ئىرۆ چىبوی ھەردو و نىنە. نە ئاشۆپەكا كویقى كەھى بوویە و نە ھزرەكا كەھى و نەدا بوویە. ئەو بەھىنامەيە و ھەقىبەندى ب ھەقالەكى منى دەولەمەند قە ھەيە، كو ئەقى شەقى بىرھاتىن وى بىاقەكى بەرىن ژ مىشكى من داگىركىه».

سالارى دەولەمەند، ھەقالەكى رەشۆي بى زارۆكىنىي بوو. مالپىن وان نىزىكى ھەقبوون. ب ھەقرا يارى دكرن و گەلەك جاران ل مالپىن ھەقدو مژوئىلى ئەركىن قوتابخانەيى ژى دبوون. پىشتى مالا سالارى باركرى و چووینە پايتەختى و كۆلىژ ژى تەمامكرى، ھەقىبەندىيا وان دویر قە را ھەر مابوو. د ھەلكەفستان دا ھای ژ ھەقدو ھەبوو. ھەلكەفتن ژى يان شاهی نە يان بەھى. كال ژى دبىژن: شاهی دفەرن و بەھى ب قەرن. رەشۆي قەردارى ئەقى بەھى، د بىدەنگيا خوە دا كویر چوویو خواری. ئەوان بىرھاتان، خوە د مىشكى وى دا لقلقاند و دنگەك قەدا: «ئەقە چىه؟ ھەما دوو رىزكىن نقىسىنى نە، تە ل بەر خوە كرىنە چىايى قاف و ژى دەرپاز نابى». رەشۆي زانى كو، ئەو دنگ ھزرەكا كەھى بوو. چونكە ژ دویر قە را تىقتىقا كەنيا ئاشۆپەكى ژى دەھات و ب گالتەجاری قە دگۆت: «ئەقە نە تنى، ئارىشەكا ئالۆزە، لى چەندا ئالۆزە، ئەقى جارى دوو ھند ژى، يا ل سەر ملنى رەشۆي قۆرسە». رەشۆي قىيا خوە ژ ھەنەكىن ھزر و ئاشۆپان دویر بىخىت. ھندەك نىزىكى دىرۆكا مرنى بىت. ھزا خوە قەزقاندەقە بو ئەوى سوحبەتا بەرى چەند رۆژان ئەوى و مەلا تاھای كرى، كو بنەمايىن ئەوان فەلسەفەيىن دبنە ژىدەرپىن بەھايان شۆقەدكرن و نەگەھشتبوونە چو ئەنجامان. جارەكا دى رەشۆي ئەو بەھا شۆقەكرن و لىكدانەقە و سەروبىن كرن و پتر ھەميان ل دۆر بەھايى رىزگرتنى دزقرى. د گەل ئەوى زقرىنى دا، تك تك تپلىن خوە ل مىزى دنكراندن و

دویر دویر چوو: «ئەز دزانم شكۆمەندىيا مرقۆي و مرنى ھەقىبەندى پىكقە ھەيە و كەنگى دەستپىكرىه. ئەرى وەك رىزل مریخ خوە گرتیە و ل عەردى ب جە نەھىلايە، بەلكوب كويار و تەدارەك قە بن ئاخكریە، يان ژى ب ھەر رىبەكا دى ھەبىت قەشارتیە و یادوھەرىپىن وى ل گەل خوە ھەرگرتیە. من ژ قەكۆلەرپىن شوبنەواران بەیستیيە، كو ئەو رەفتارا ھىژايا مرقۆي د گەل مریپىن خوە كرى، بەرى شىست ھەزار سالان بوویە. ئەگەر ئەقى ماوھەيى ھەمىي، ئەو رىزگرتنا ژ مرقۆي ھاتىبەكرن ھەمى ب سەرىكقە ھاتبايە كۆمكرن، دەبىت نەھال سەدسالیا بىست و یەكى گەھشتبايە چ پەيسكەكا بلند. ئەقە ژبو ئەندازەكرنا بەھايەكا جفاكى ماوھەيىكە يەكجار زۆرە. ئەگەر ب درستی، رەھىن خوە كویر و دویر د ناخا مرقۆيايە تىي دا شۆركرناقە. نوکە ئەو رىزگرتن ھند زۆربايە، ژ مریپان زىدەبايە و تىرا ھەموو مرقۆيىن ساخ ژى كرابايە و ھندەك بو رۆژىن داھاتى ژى ھەلگرتبايە».

ئەقان سوحبەتان سەرى رەشۆي رەحەتكر. لى بەلى ئاشۆي بەلا خوە ژى قەنەكر و د گوھى وى دا چرپاند: «ئەرى ئەو كى بوو بەرى شىست ھەزار سالان ئەو شەكر شكاندى؟!». ئەوى ئاشۆي خوە كە بەنىشت و ب رەشۆي قە نىسبا. رەشۆي كەفتە دەستپىن خوە و سەرى خوە خوراند و بوو پرمەپرما وى: «ھەر چەندە ب درستی يەكەم كەسى دىرۆكا رىزگرتنى قەدیتى ناسناكەم، چونكە ئەوین چىرۆكا وى قەدگىرا، ئەوان ژى ناسنەدكر. لى ئەوا ژى پىشتراستم و ب درستی دزانم، كو ھەر وەسا بوویەو شاشىي قەبوول ناكەت، ئەو، كو ئەو كەس مرقۆقەكى خەمگىن بوویە. ھندەك ژى دبىژن ھەزارەكى ئاقل بوویە. يان دايكەكا جەربەزە و دلۆقان بوویە. يان ژى ھەر سىپان ئەو ئەركى مرقۆيايە تىي ب ھەقرا ئەنجامدايە. ئەگەر ئەم گەشەكرنا رىزگرتنى بکەينە پىقەرەك كول كۆدەرى دەستپىكرىه. ئەقە دى كارىن بىژىن ل ژاپونى بوویە. ل وى دەرى قوناغىن باش برىنە و شارستانىكە ژى ل سەر ئاقاكریە. ئەقە ئەنجامەكا باش بوو. نەھ پاش قە، ئەز ھەر شارستانىكەكى دى ل دويف بنەمايى ل سەر ئاقابووی ھەلسەنگىنم. ئەوا ل سەر خۆشەو بىستیي ئاقابووی، ئەوا دىكە يا ل سەر ئەمەكدارىي، يا دىكە ل سەر كوئىلايە تىي، يا دىكە ل سەر دلسۆزىي، يا دىكە ل سەر

داگیرکرنی و یا دیکه ل سهر کومه لکوژیی... ئەفه شلیته کا درپژه. ئەز دبیژم ئەقی جاری ژی گه له ک دویر چووم. هەر چاوا بیت، ئەو دیرۆکا درپژا ب رویدانان ئافسبووی، باره کێ گرانه ل سهر پشتا مروفتی وهکی سالاری دهوله مهنده. هندهک خوه ژ بهر ئەوی باری لاددهن. هندهک ژی، ب دوودلی قه گهوشینه و د شوین خوه دا سنگه پێ بووینه. جوینا یه کێ رهقوکن، مه شوله ژئ نینه. جوینا دوویی ژئ قه ماینه و بکیر ناهیتن. نها بابه تی مه ریزگرتن و دوو ریزکین به هینامه یی بوون. دا فرهکا دیکه یا قه هوا سار ب سهردا کهم و بزقپمه قه سوچه تا سالاری.

سالاری کورپی رهحمه تی، کو نها ل پایته ختی چند کارگه هین چیکرنا خوارنی هه نه. یهک ژ ئەوان که سین سهرگهردان و مژوبلی قه ریکاندا تیفلین دارا ژیانن یه. دایکا وی ژئ وهک ئەوی ژنا شکومه نندییا مروقاییه تی پاراستی، ب خورسکی سه لبقا ژبانا خوه برپیشه دیر. د ناقبه را هزرکنا دایک و کوران دا، شیتست ههزار سال هه بوون. نه دایک دهستبهرداری قه رپژا ئەوی وهغه را دوور و درپژ بوو، نه کورپی ئاقری ل ئەوی دیرۆکا که قنار قه دابوون. بیا قه کێ دوور دوور د ناقبه را قه رپژا بنهستا دایکه هه لیمایی و قه رپژا به دهستییا سالاری کورپ دا هه بوو. ئەز ژئ وهکو دۆسته کێ نیزیکی ئەوی خیزانی، ب چ رێ بچمه د نیف ئەوی شاخه نیی دا، ب چ شتواز ئەوی هه قه کێ بنقیسم؟».

غولغوله کێ خوه د میتسکی رهشوی دا لقلقاند و پاشی هیدیکا خوه خشانده بنگوهی وی یی چه پی و گوتی: «چیدبیت که سه کێ، ب هزرا خوه، ژ ته زیره کتر هه بیت. ب ساناهێ ئەوی دیرۆکی هه مین قه وژتیریت و کاکلا وی بکه ته دوو دپیر و ب زمانه کێ هۆزانکیی خه مگین بنقیسیت و هه ل گۆرستانن پیتسکیش بکه ت». ره شو ژئ لی زقیری و گوتی: «چیدبیت که سه کێ دیکه، ب هه قبه ندییا خوه د گه ل ئەوی خیزانی دا ژ من نیزیکتتر بوویه، نه تینیین هوبر و گرین ئەندامین وی ئاگاهدار بیت. .. بکاریت ئەوی سه فه رنامه یی د برۆسکه نامه یه کا دوو ریزکی دا دهر بپیت. د یه کهم سه ره دانا گورپی رهحمه تی، ل سهر کیتلا وی دابنیت».

دیسان ئەو غولغوله د میتسکی وی دا لقلقی و پاشی

هیدیکا خوه خشانده بنگوهی وی یی راستی و گوتی: «چیدبیت گه له ک که سین دیکه ژئ هه نه، ئەو دیرۆک و ئەو هه قبه ندی و ئەو قه رقه شا ژینن بۆ وان نه خه م بیت». ره شوی خوه ژ دهستین ئەوی غولغولا گیتژشانکه ر ئیناده ری. ب گرینژن قه هزره کا گه شین هه مپیتکر: «هه ر پوژئ چند کهس دهینه سه ر دنیا یی و چه ندین دیکه وهغه ر دکهن. ژبو هاتیان خیر و سلاقیین گهرم، ژبو چوویان نزا و دلۆقانی و ل شه قین ئەیینی یی ژئ کوتلکین گهرم. ئاها ئەقه یه رپبازا ژینن. له وان هه، هه ر که سه ک هه ز بکه ت، خوه د نیف یه ک ژ ئەقان گروپین ناقهاتی دا قه خوینده قه. لی بۆ من کاره کێ ئاسان نیه، کو ژ چ ره قده هه ز بکه م و ملی خوه بده مه بهر ملی وان و به هینامه یا خوه د نیف لیمشتا داله قاییین وان دا به رده م. ئەقه شه ش روژ ب داوی هاتن و هیشتا من بریار نه دایه، به هینامه یا خوه چه وا بنقیسم... ده بیت روژا هه فتی تینه په ریت، چونکه د ئەوی روژئ دا، من هه لوبسته ک نه بیت، هه یچ به ایه ک بۆ به شدار بوونی د ئەوی هه لکه فتی دا نامینیت. ئەز که سایه تیا سالاری د چ پله یی دا دانیم. ئەو کاربایه که وهکو به ندۆلا سه عه تی د ناقبه را کیتترین پله یا لاوازیی و به رزترین پله یا هیزداریی دا دهیت و دچیت. د ئەقی جوولانا دنیا داریی دا، وهکی به قی که قلیژانکی خوه دگوریت. به ری هه یامه کی ته حینا ئاشه کێ وی گه هشته باژیری مه. ته حین ژ کونجیین خومالی بوو و خه لکی هه موویان نزا و دوعا بۆ دکرن. چه ند روژ پیتفه چوون، زهغه لیا وی دهستپیتکر و تشتین ئەنتیکه تیکه هلی کونجیان کربوون، ئەو فیلا وی ئاشکرا بوو. خه لکی دهست ب جقین و خه به ران کرن. نفرین بۆ وی هه نارتن و نه فره ت ل دایکو بابین وی ژئ دکرن. ئەقه چه وا چیدبیت؟ به ری چه ند روژان خه لکن تاخی نه فره ت ل شیرئ دایکا وی هه لیمه خانی دکرن. نها ئەز به هینامه یه کێ بنقیسم و بیژمه خودی جهی وی بکه به هه شت. ئەقه چه وا چیدبیت؟ بۆچی نه بیژم، ئەقی ژئ کورپی خوه باش په روه رده نه کریه و بوویه مشکێ هه باندری قوبتی ئەقان هه ژار و به له نگازان. ژبو هه ر تشته کێ گومانای، من چه ند پرسیار هه نه. ژبو ئەقی رهوشی ژئ دبیژم: ئەری بۆچی کار و کربارین سالاری د په روه رده کرنا دایکا وی دا دبینم؟ بۆچی

رووپه لټین دهفته را دایکا وی هه لنه دده مه قه، کا وی چ کره؟ کی دبیت دایکه هه لیمایه هه ولنه دایه ل سهر رتیا درست نه وی په روه رده بکه ت، لی بابی نه هیلا بیت و نهو حورمه ت ب زاروک قه چه وساندبیت؟ نه ری سده سده نهو رفته ارژ ملی زه لمان دخوت و چیدبیت و سایه. ب تایه تی کو گه لک جارن، خه لکی د نیف خوه دا دگوت: باش بوو نهو تیخته مر و دایکه هه لیمیا بو خوه قه له میا، وهی کو ژنه کا دلوقان و مروقشرینه».

نه فان پرسپارین بی به رسف میشکی ره شو ماندیگر، سه ری وی زفری و گفاله کا مژاوی هاته بهر چافان. بیهنا وی پیچه ک کورت بوو. هپزه کی خوه د هناقین وی دا دتالاند. هه لهات و گه هشته گه رویی و ب نه فی پرسپاری ری ل بهر قه بوو: «نه گهر بابی سالاری و سه دین وه کو وی د نه فان شیست هه زار سالان دا فیر نه بووین، کو ب چ ری دا بچن، هه تا دگه هه به هه شتی. وهی وهی.. به هینامه یا من دی شیت بیسته قومباس و نه خشه یا راسته رتیا وی وه غه ری ده ستیشانکه ت؟!... ب درستی ژبیرا من ناهیت، کهنگی بابی سالاری مر بوو، لی بیرا من دهیت، کو من به هینامه نفیسیبوو، لی دیسا نزانم کو من داخواز ژ خودی کر بوو، کو جهی وی بکه ته به هه شت یان نه !!...».

د نه فی شه فا پاهیزی دا ره شو قه هوا خوه، ب سنی فرین موسته حه ق بره بنی و، هیشتا نه گوتیه نه لیفی به ژنا ته چ قاسه؟ لهو د دل دا گوت: «نه ری گه لو، کی نهو ماف دایه من، کو مایه خوه د چوننا به هه شتی دا بکه م؟ چیدبیت نهو ناریشه هه ر نهو هنده بیت، کو حه زه که و ژ دلن من خوهش دهیت. چیدبیت خه لکی دیکه ژی نهو حه زه بیت. نارمانجا مه هه میان نهو بیت، کو مه دقیت دلن خوه و دلین که سین به رانه ر ژی پی خوهش بکه یان! لی هه ر چاوا بیت، نه قه چند سوحبه تین چقیلن، باوه رناکه م دلن که سنی ب مرن و به هینامه یان خوهش بیت. ب تایه تی نه گهر: دیروکا شیست هه زار سالیا ریزگرتنی و، سه رجه ما ژینه نیگارا مر به کی نه فی سهرده می و، ته مه نی قه هوا منا سارا نه فی شه فی، ته مه ت یه ک بن».